SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2202

av Martin Kinnunen m.fl. (SD)

Levande landsbygd

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att skapa goda villkor för en levande landsbygd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa lagstadgade konsekvensanalyser av hur regelverk, lagstiftning och större reformer påverkar lands- och glesbygden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för företagande på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa god tillgång till grundläggande samhällsservice och välfärd på landsbygden och i glesbygd och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka markägarnas inflytande över markanvändningen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka landsbygdens långsiktiga utvecklingsförutsättningar genom fungerande transportinfrastruktur och digital infrastruktur, konkurrenskraftiga energivillkor och goda förutsättningar för svensk produktion och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En levande landsbygd är en förutsättning för ett starkt och sammanhållet Sverige. I generationer har människor runt om i landet brukat jorden, vårdat skogen och byggt det Sverige vi känner i dag. Landsbygden är inte en enhetlig geografisk plats utan består av en mångfald av bygder med olika förutsättningar och behov. Från fjällvärlden i norr till jordbruksbygderna i söder skapas fortfarande värden som är avgörande för Sveriges konkurrenskraft och framtida utveckling.

Skillnaderna mellan stad och land är inte naturgivna. De är i hög grad ett resultat av politiska prioriteringar. Sverigedemokraterna vill därför införa lagstiftning efter norsk förebild som säkerställer att konsekvenserna för lands- och glesbygden analyseras vid framtagandet av regelverk och lagstiftning och större reformer. Analyserna ska omfatta effekter på bland annat företagande, arbetstillfällen, samhällsservice och människors levnadsvillkor. Även de samlade konsekvenserna av flera beslut behöver beaktas. Negativa effekter ska identifieras i tid så att beslut kan anpassas eller kompenserande åtgärder vidtas innan skadan uppstår. Alltför ofta får människor och företag på landsbygden bära konsekvenserna av beslut som fattats utan tillräcklig förståelse för deras vardag och förutsättningar. Vilket är oacceptabelt och ett sätt att komma till rätta med detta är att i högre grad analysera hur politiska beslut påverkar olika delar av landet och säkerställa att negativa konsekvenser för lands- och glesbygd kan identifieras och hanteras i tid.

Landsbygden ska vara en plats där människor kan bygga sin framtid, driva företag och bilda familj. För att det ska vara möjligt krävs fungerande infrastruktur, god tillgång till service, utbildning och arbete samt villkor som gör det attraktivt att investera och bo kvar. Det krävs också trygghet i vardagen och att staten tar ansvar för att grundläggande samhällsfunktioner fungerar i hela landet. Sverige ska hålla ihop, och människor ska kunna leva goda liv oavsett var i landet de bor.

Sverige står samtidigt inför ett förändrat omvärldsläge där frågor om beredskap, självförsörjning och motståndskraft har fått ökad betydelse. Erfarenheterna från senare års kriser visar vikten av en stark inhemsk produktion av livsmedel, energi och strategiska råvaror. Sveriges jord- och skogsbruk utgör centrala delar av denna försörjningsförmåga. En stark landsbygd är därför inte bara en regionalpolitisk fråga utan också en fråga om nationell säkerhet och beredskap.

Denna landsbygdspolitiska motion samlar ett antal av Sverigedemokraternas förslag från olika politikområden. Förslagen utvecklas närmare i andra motioner som behandlas

av flera av riksdagens utskott men har det gemensamt att de bidrar till att skapa bättre förutsättningar för en levande landsbygd i hela Sverige.

Näringsliv och företagande

Företagen på landsbygden skapar arbetstillfällen, skatteintäkter och framtidstro. Förutsättningarna för företagande behöver förbättras genom minskat regelkrångel, effektivare tillståndsprocesser och myndigheter som i större utsträckning hjälper företag att göra rätt istället för att främst fokusera på kontroll och sanktioner. Tillståndsprövningar behöver bli snabbare mer förutsägbara och rättssäkra samtidigt som miljöhänsyn fortsatt ska värnas.

För många företag på landsbygden är inte bristen på idéer eller kunder det största problemet. Det som bromsar utvecklingen är långa handläggningstider, regler, oproportionerliga tillståndskrav, och myndighetsbeslut som är svåra att förutse. Konsekvenserna av nya regler bör därför analyseras bättre innan de införs och myndigheterna bör i högre grad ges ett främjande uppdrag. Sverige och landsbygden har inte råd att förlora entreprenörer och arbetstillfällen därför att regelverken blivit så komplicerade att företagare ger upp innan verksamheten ens kommit igång. Företagare ska inte behöva lägga orimligt mycket tid och resurser på administration eller kostsamma processer för att få sin sak prövad.

Besöksnäringen har stor potential att bidra till utveckling i hela landet. Naturturism, jakt, fiske, kulturmiljöer, gårdsförsäljning och andra lokala verksamheter skapar arbetstillfällen och stärker attraktionskraften för många bygder. Regler och lagstiftning bör därför utformas så att företagande inom besöksnäringen uppmuntras och utvecklas. Det arbete som vi och den föregående regeringen har inlett för att minska regelbördan och förbättra företagsklimatet behöver fortsätta. Nya regler bör prövas mot målet om förenkling och konkurrenskraft, och redan genomförda regelförenklingar får inte urholkas eller rullas tillbaka.

En viktig del av landsbygdens utveckling är också att fler unga människor vågar starta företag och ta över befintliga verksamheter. Förutsättningarna för generationsskiften och nyetableringar behöver därför stärkas inom såväl de gröna näringarna som övrigt näringsliv. Klockan får inte vridas tillbaka genom ökad byråkrati eller regelverk som försvårar entreprenörskap och investeringar på landsbygden. Höga investeringskostnader och svårigheter att finansiera övertaganden och nya verksamheter

kan utgöra betydande hinder. Det behövs långsiktiga villkor som gör det möjligt att investera, utveckla och föra företag vidare till nästa generation.

Livsmedelsproduktion och beredskap

Sveriges livsmedelsproduktion behöver stärkas. Självförsörjningsgraden har under lång tid utvecklats i fel riktning samtidigt som befolkningen har vuxit. Det svenska jordbruket måste ges förutsättningar att öka produktionen och minska landets sårbarhet vid störningar i internationell handel och försörjning. Det är angeläget att förbättra lönsamheten inom jordbruket, minska den administrativa bördan och säkerställa att svenska producenter kan konkurrera på rimliga villkor. Svensk livsmedelsproduktion skapar arbetstillfällen och tillväxt. Den är dessutom en grundläggande del av Sveriges krisberedskap. Svenska särkrav och EU-regler får inte i onödan försvåra inhemsk produktion till förmån för import från länder med lägre produktionskrav.

För att stärka sektorn krävs långsiktiga villkor för lantbruket, förbättrade möjligheter till generationsskiften, satsningar på kompetensförsörjning och ett tydligare fokus på nationell livsmedelsberedskap. Sverige bör ha tydliga och uppföljningsbara mål för en ökad inhemsk livsmedelsproduktion. Offentlig upphandling bör i högre grad ta hänsyn till svenska produktionsvillkor och främja inhemsk produktion.

En robust livsmedelsberedskap förutsätter fungerande värdekedjor i hela landet. Slakterier, mejerier, lagerhållning, förädlingsindustri och transporter är alla viktiga delar av Sveriges försörjningsförmåga. När verksamheter försvinner från landsbygden försämras inte bara sysselsättningen utan även samhällets motståndskraft vid kriser och höjd beredskap. Under lång tid har politiken tagit svensk livsmedelsproduktion för given. Resultatet har blivit ökad import och minskad självförsörjningsförmåga i ett läge då omvärldsutvecklingen snarare pekar på behovet av det motsatta.

Boende och samhällsplanering

Människor som vill bo och bygga på landsbygden ska mötas av möjligheter snarare än hinder. Strandskyddet behöver reformeras så att större hänsyn tas till lokala förhållanden och både markägare och kommuner ges ett ökat inflytande över hur strandnära mark får användas. Ett likformigt strandskydd över hela landet tar inte tillräcklig hänsyn till att förutsättningarna skiljer sig kraftigt mellan storstadsnära områden och glesa landsbygder med god tillgång till stränder.

Samtidigt behöver möjligheterna till bostadsbyggande stärkas genom till exempel enklare byggregler och mer ändamålsenliga tillståndsprocesser. Attraktiva boendemiljöer är en förutsättning för inflyttning, kompetensförsörjning och företagsetableringar. Landsbygdens utveckling får inte hindras av regelverk som i praktiken är anpassade för helt andra förhållanden än de som råder utanför storstadsområdena.

Kommunerna bör ges större inflytande över markanvändningsfrågor. Lokala beslutsfattare har ofta bättre kunskap om de faktiska förhållandena än nationella myndigheter och bör därför ges större möjligheter att väga samman behovet av utveckling med behovet av skydd. Invånarnas röst måste också höras och respekteras vid större industri- och energietableringar. Konsekvenser för fastighetsvärden, boendemiljö, natur och livskvalitet måste vägas in, liksom kommunernas och de direkt berörda markägarnas intressen.

Samhällsservice, utbildning och trygghet

Tillgången till service är avgörande för möjligheten att bo och verka på landsbygden. Dagligvaruhandel, drivmedelsförsörjning, postservice, bredband, mobiltelefoni och offentlig service utgör grundläggande funktioner som måste fungera i hela landet. Statens stöd till serviceställen i lands- och glesbygd bör därför fortlöpande ses över och vid behov förstärkas. Försämringar av postservice och kontanthantering riskerar att slå särskilt hårt mot landsbygden och måste motverkas.

Små skolor och byaskolor är ofta en förutsättning för att barnfamiljer ska kunna bo och verka på landsbygden. De fungerar inte enbart som skolor utan utgör många gånger nav i det lokala samhället. Nedläggningar riskerar därför att få konsekvenser utöver skolans verksamhet genom att försvåra inflyttning, försvaga lokal service och tär på bygdens framtidstro. Sverigedemokraterna vill motverka nedläggningar av byaskolor genom statligt stöd till grundskolor med få elever och utökade möjligheter till fjärrundervisning i vissa ämnen. Kommuner som behöver upprätthålla små barnomsorgsenheter för att säkerställa rimliga avstånd bör också kunna få särskilt stöd.

För äldre och människor med vårdbehov är tillgången till vård och omsorg av stor betydelse. Långa avstånd får inte innebära att grundläggande vård och trygghet blir otillgänglig. Möjligheterna till mobila vård- och tandvårdsenheter, uppsökande verksamhet och digitala vårdbesök bör utvecklas där det förbättrar tillgängligheten utan att äventyra patientsäkerheten. Även räddningstjänstens förutsättningar behöver stärkas

i områden med långa utryckningstider, bland annat genom lokala räddningsvärn och tekniska trygghetslösningar.

Utbildningssystemet måste i högre grad möta landsbygdens behov och säkra kompetensförsörjningen inom de gröna näringarna. Möjligheter till distansutbildning och utbildning på fler orter kan bidra till att fler får tillgång till relevant kompetens utan att behöva lämna sin hembygd.

Bygdegårdar och det lokala föreningslivet spelar en viktig roll för gemenskap och kulturutbud på landsbygden. På många mindre orter är de självklara mötesplatser där människor samlas och driver verksamheter tillsammans. Därmed bidrar de också till att skapa attraktiva och levande bygder där människor vill bo och stanna kvar.

Tillgången till veterinär service är av stor betydelse för lantbrukets och djurhållningens förutsättningar. Möjligheterna att upprätthålla veterinär kompetens i hela landet behöver stärkas.

Många mindre kommuner står inför betydande utmaningar vad gäller kompetensförsörjning. Naturbruksgymnasier, yrkesutbildningar och högre utbildningar med koppling till de gröna näringarna spelar en viktig roll för landsbygdens framtid. Utbildningssystemet behöver i större utsträckning möta arbetsmarknadens behov och skapa vägar in i näringar där generationsväxlingen är omfattande.

Tryggheten är en annan central landsbygdsfråga. Brottslighet som riktas mot företagare, lantbrukare, jägare och boende på landsbygden måste bekämpas kraftfullt. Polisens närvaro och förmåga att verka i hela landet behöver stärkas samtidigt som arbetet mot internationella stöldligor och annan organiserad brottslighet intensifieras.

Kommuner och regioner

En levande landsbygd förutsätter livskraftiga kommuner och regioner. Många mindre kommuner står inför betydande ekonomiska utmaningar till följd av demografiska utmaningar och ett omfattande ansvar för välfärd och samhällsservice. Samtidigt är det ofta dessa kommuner som ansvarar för stora delar av den service som gör det möjligt för människor att bo kvar och företag att verka på landsbygden. Tidigare migrationspolitiska beslut har också medfört betydande kostnader och integrationsutmaningar för vissa kommuner

Under lång tid har staten fattat beslut som kommuner och regioner förväntas genomföra utan att full finansiering tillförs. En sådan ordning riskerar att tränga undan resurser från kärnverksamheter såsom skola, vård och lokal infrastruktur. Det är inte

rimligt. Kommuner och regioner måste ges rimliga förutsättningar att fullgöra sina uppdrag. Vid utformningen av statsbidrag och ekonomiska utjämningssystem behöver särskild hänsyn tas till de merkostnader som följer av långa avstånd, små befolkningsunderlag och behovet av att upprätthålla grundläggande service i hela landet.

Infrastruktur och energi

Goda kommunikationer är avgörande för landsbygdens utveckling. Vägnätet behöver underhållas bättre och satsningar bör i första hand fokusera på att förbättra befintlig infrastruktur. På många håll har hastighetsgränser sänkts till följd av bristande vägstandard. Vägarna ska rustas upp och där det är möjligt ska hastighetsgränserna återställas så att restider och transportkostnader inte ökar i onödan. För många människor är bilen en nödvändighet för arbete och vardagsliv. Drivmedelsskatter och andra politiskt skapade kostnadsökningar får därför inte utformas på ett sätt som oproportionerligt belastar hushåll och företag i områden där realistiska alternativ saknas. En politik som successivt gör det dyrare att resa och transportera varor riskerar att förstärka de geografiska klyftorna i Sverige. Den som saknar realistiska alternativ till bilen ska inte straffas för var i landet man bor. Låga drivmedelskostnader, fungerande reseavdrag och en utbyggd laddinfrastruktur är viktiga för att människor ska kunna bo och arbeta i hela landet.

Regionala flygplatser fyller en viktig funktion i ett land med långa avstånd. För många företag och verksamheter utgör flyget en förutsättning för effektiva transporter av såväl människor som samhällsviktiga funktioner. De regionala flygplatserna har även betydelse för beredskap och totalförsvar och bör därför betraktas som en del av den strategiska infrastrukturen. Sverige kan inte samtidigt tala om att hela landet ska leva och acceptera att viktig transportinfrastruktur successivt försvagas. Staten bör ta ett större ansvar för att säkerställa tillgången till strategiskt viktiga regionala flygplatser där det regionala och lokala finansieringsansvaret inte står i proportion till flygplatsens nationella betydelse.

Tillgången till snabbt bredband och stabil mobiluppkoppling är i dag lika viktig som tillgången till vägar och järnvägar. Digital infrastruktur möjliggör bland annat företagande, distansarbete, och offentlig service och måste därför byggas ut i hela landet.

Sverige behöver dessutom en långsiktigt trygg energiförsörjning med stabila och konkurrenskraftiga elpriser. Utan tillgång till leveranssäker och prisvärd el försvagas både industrins konkurrenskraft och landsbygdens utvecklingsmöjligheter.

Naturresurser och äganderätt

De stora värden som skapas genom naturresurser på landsbygden bör i större utsträckning komma de berörda kommunerna och regionerna till del. Detta gäller exempelvis gruvverksamhet, energiproduktion och annan resursutvinning där lokalsamhället ofta påverkas direkt av verksamheten. Sverigedemokraterna vill därför pröva en regionalisering eller kommunalisering av fastighetsskatten för industri- och elproduktionsfastigheter, så att en större del av de värdena kommer de bygder där verksamheten bedrivs och till del. Även de boende och markägare som påverkas av större etableringar ska ges rimliga möjligheter till inflytande och ersättning när deras rättigheter inskränks.

I stora delar av Sverige är skogsbruket en grundförutsättning för sysselsättning och lokal utveckling. För många familjer är skogen resultatet av generationers arbete. Den utgör ofta den ekonomiska grund som möjliggör fortsatt företagande på landsbygden. Ett livskraftigt skogsbruk bidrar därmed direkt till en levande landsbygd och till Sveriges samlade beredskap och konkurrenskraft. Skogsnäringen är också en viktig del av svensk industri och export. Förutsättningarna att långsiktigt producera och förädla svensk skogsråvara behöver därför värnas.

Äganderätten utgör ett fundament i ett fritt samhälle och är av särskild betydelse för landsbygdens utveckling. När samhället begränsar möjligheten att bruka privat mark ska detta ske restriktivt och med full respekt för äganderätten. Inskränkningar som orsakar ekonomiska förluster ska som huvudregel medföra fullgod ersättning. Markägare ska inte behöva driva långvariga och kostsamma processer för att få ersättning för offentliga beslut som begränsar deras brukanderätt. Frivilliga och tidsbegränsade naturvårdsavtal bör vara förstahandsalternativ när skyddsbehov kan tillgodoses på detta sätt. Permanenta brukandeförbud ska vara undantag och kräva särskilt starka skäl. Det är inte rimligt att människor som under generationer brukat sin mark ska mötas av osäkerhet kring vilka rättigheter de faktiskt har att använda sin egendom.

Beslut om svensk markanvändning, skogspolitik och brukandet av våra naturresurser bör så långt som möjligt fattas nationellt. Regelverk som utformas utan hänsyn till

svenska förhållanden riskerar att försämra konkurrenskraften och försvåra för människor att leva och verka på landsbygden.

Jakt och fiske är inte bara fritidsintressen utan en del av det svenska kulturarvet och en viktig förutsättning för många landsbygders ekonomi. Förvaltningen av vilt- och fiskresurser ska utgå från svenska förhållanden och bygga på lokal kunskap, äganderätt och långsiktigt hållbart nyttjande. Beslut som påverkar jakt och fiske ska i första hand fattas nära dem som berörs och inte flyttas längre bort från markägare och lokalsamhällen.

Avslutning

Landsbygden är inte en belastning som ska kompenseras för sina avstånd. Den är en av Sveriges främsta tillgångar. Här produceras sådant som varje land är beroende av: mat, energi och råvaror. Alltför ofta behandlas den ändå som en periferi i den politiska debatten, när den i själva verket utgör en av landets bärande ryggrader. I generationer har människor på landsbygden byggt, brukat och förvaltat de resurser som lagt grunden för Sveriges utveckling. Det är hög tid att politiken åter speglar den verkligheten. En levande landsbygd kräver politiska beslut som tar hänsyn till skilda geografiska förutsättningar och ger människor och företag verkliga möjligheter att utvecklas. Det handlar om att värna äganderätten, stärka företagandet, säkerställa samhällsservice och låta en större del av landsbygdens skapade värden komma bygderna till del. Sverige ska vara ett land där människor kan leva, arbeta och bygga sin framtid oavsett var de bor.

Martin Kinnunen (SD)

Victoria Tiblom (SD)

Richard Jomshof (SD)

Johnny Svedin (SD)

Yasmine Eriksson (SD)

Liselotte Forsberg (SD)

Terje Skaarnes (SD)

Ann-Christine Frohm (SD)

Eric Palmqvist (SD)

Patrik Jönsson (SD)

Peter Eriksson (SD)

Tomas Brandberg (SD)